

LBRIS

We know
books

Seria **Memorialul Durerii**
Istoria care nu se învață la școală

**REEDUCAREA
DE LA PITEȘTI**
Drama unei generații

CERBERII
PENITENCIARELOR
Oameni și neoameni

Lucia Hossu-Longin

ediția a II-a, revizuită

Volum coordonat de
Teodor Hossu-Longin și Andrei Ruse

Hyperliteratura

Memorialul Durerii.....	9
-------------------------	---

REEDUCAREA DE LA PITEȘTI Drama unei generații

Piteștiul iese din logica istoriei noastre.....	17
---	----

Partea I

„Se va da un cutremur de 9 grade”.....	21
Începutul: 1948.....	25
Nicolschi.....	32
Camera morții.....	39
Faimoasa brigadă 13.....	47
Moartea a învins viața.....	49

Partea a II-a

Cochiliile umane.....	53
Țurcanu.....	59
Sculptorul Aurel Obreja.....	65
Satanizarea.....	70
Iubim trădarea, dar urâm trădătorii.....	74
„O moarte vie”.....	78

Partea a III-a

Cazul doctorului Ion Simionescu.....	85
Perioada Canalului.....	87
Moartea doctorului Ion Simionescu.....	92
Morții.....	101

Partea a IV-a

Amintirea a învins neantul: Procesele.....	107
Esențialul.....	111
Procesul „Țurcanu și alții”.....	117
Anchete înșelătoare.....	124
„Pitești: cronica unei sinucideri asistate”.....	127

Partea a V-a

George Cușa: Rezistența eroică.....	129
„O rușine și o dezonoare”.....	131
Închisoarea tăcerii.....	133
George Cușa.....	139

Partea a VI-a

Pitești după Pitești.....	149
Sculptorul Andrei Bălan.....	151
Îl avem pe Dumnezeu cu noi.....	155
Clubul Aiudului.....	160
Interviu cu Generalul Alexandru Nicolschi.....	164
Niciun condamnat.....	166
Fundația Memorialul Închisorii Pitești.....	168
Post scriptum.....	171
Nu li s-au așezat pe umeri trese de securist.....	173

CERBERII PENITENCIARELOR**Oameni și neoameni**

Partea I

Alexandru Nicolschi.....	183
--------------------------	-----

Partea a II-a

Zoltan Szabo.....	205
-------------------	-----

Partea a III-a

Liviu Borcea.....	229
-------------------	-----

Partea a IV-a

Vasile Ciolpan.....	247
---------------------	-----

Partea a V-a

Gheorghe Crăciun.....	273
-----------------------	-----

Partea a VI-a

Alexandru Rafla.....	289
----------------------	-----

Partea I

**„Se va da
un cutremur
de 9 grade”**

EBRIS

We know books

LIBRIS

We know
books

Începutul: 1948

S-a tăcut și s-a mințit
timp de 50 de ani.

Lucia Hossu-Longin:

Prin experimentul Pitești, în esență reeducarea prin tortură, au trecut începând cu 6 decembrie 1949 până în vara anului 1952 peste 5.000 de tineri deținuți politici, studenți, floarea universităților românești. „Despre Pitești se tace”, spunea Paul Goma în momentul când își scria tulburătorul roman *Patimile după Pitești*. S-a tăcut și s-a mințit timp de 50 de ani, considerându-se că reeducarea a fost opera unor deținuți politici, în special legionari, și nu un fenomen criminal dictat de Stalin și de agenții NKVD, organizat de Partidul Comunist și de Securitate, pentru a frânge ultima rezistență anticomunistă.

După 1990, prin traducerea unor cărți de referință ale lui Virgil Ierunca, Dumitru Bacu, Paul Goma și prin cercetările unor tineri istorici s-a rupt tăcerea. Versiunea oficială era contrazisă în primul rând de mărturiile celor care trecuseră prin infern.

26 „Se va da un cutremur de 9 grade”, anunța colonelul de securitate Tudor Sepeanu, unul din marii responsabili ai experimentului. Și, într-adevăr, reeducarea prin tortură a produs peste o sută de morți – uciși sau care s-au sinucis, sute de tineri cu viețile zdrobite care nu au putut să-și revină din adâncul prăbușirii lor. Drama unei întregi generații.

Makarenko a lansat un sistem de reeducare prin tortură pentru copii, astfel încât să devină ei înșiși torționari.

Prof. Gheorghe Boldur-Lătescu:

A fost un fenomen tragic, despre care și marele scriitor rus Soljenițin spunea că este unic în istorie. Am să încerc întâi să plasez fenomenul în contextul general, pentru că există un precedent. Este vorba de precedentul din Uniunea Sovietică, unde așa-zisul pedagog Makarenko, imediat după Revoluția din Octombrie, a lansat un sistem de reeducare prin tortură pentru copii. După Revoluția din 1917, în Rusia era un haos teribil și existau o multitudine de copii orfani, dintre care unii erau chiar criminali. Makarenko a înființat niște lagăre în care a adunat sute de astfel de tineri, în general sub 15 ani, și pe care a aplicat pentru prima oară un sistem de tortură nou, obligându-i să se tortureze între ei.

Ideea era ca acești copii să fie prelucrați, astfel încât să devină ei înșiși torționari. Au funcționat nenumărate astfel de lagăre de tip Makarenko și din ele se pare că au ieșit, ca absolvenți, nenumărați torționari teribili ai serviciilor de securitate sovietice.

Ceea ce este foarte important este faptul că sovieticii nu au îndrăznit să aplice sistemul la deținuții politici. Au făcut-o în România, în schimb. Ceea ce nu au încercat să facă în Uniunea Sovietică au încercat să pună în practică în țara noastră.

Povestea începe în anul 1948, la penitenciarul Suceava, unde erau câteva sute de deținuți politici tineri, majoritatea studenți. Securitatea a reușit să convingă un nucleu dintre ei să facă o reeducare pașnică.

Lucia Hossu-Longin:

Originile fenomenului Pitești se găsesc începând cu 1948 la penitenciarul Suceava, penitenciar plin de studenți din toate centrele universitare. S-a început cu o reeducare non-violentă, bazată pe lectura unor cărți marxiste și urmată de dezbateri. În același timp, s-a organizat și o rețea de informatori privind organizațiile studențești anticomuniste.

Din 8 noiembrie 1945, studenții s-au opus sovietizării României și comunizării ei. Conversia pro-comunistă părea posibilă, deoarece studenții erau amăgiți că, odată reeducați, se vor elibera mai devreme din închisori.

Noii lideri ai acțiunii erau Alexandru Bogdanovici și Eugen Țurcanu, student la Drept, intrat în 1947 în Partidul Comunist, dar totuși arestat odată cu masiva reținere a legionarilor din mai 1948, pentru că frecventase frățiile de cruce.

În aprilie 1949, se înființează Securitatea închisorilor (numită Serviciul Operativ, apoi Serviciul de Inspecții), sub conducerea lui Gheorghe Pintilie și Alexandru Nicolschi, care avea să pregătească acest tip violent de reeducare. O reeducare care urmărea să producă nu numai suferință celui care se menține pe poziții anticomuniste, ci mai ales smulgerea de informații din trecutul studenților. În data de 19 aprilie 1949, a plecat spre Pitești primul lot de suceveni. În fruntea lor era cel care avea să fie călăul tinerilor deținuți, Eugen Țurcanu.

A vrut să se dea o lecție:
mergem în inima fiefului lui
Antonescu și acolo vom face
cele mai diabolice atrocități.

Prof. Univ. Ilie Popa:

Eu cred că a fost aleasă această închisoare având în vedere câteva elemente care țin puternic de istoria anticomunistă din România. Mă refer în primul rând la Antonescu. Piteștiul este orașul lui Antonescu. Aici s-a născut, aici a avut casa. Antonescu era exponentul numărul unu asupra căruia se aruncau mai ales comuniștii, și nu numai. A vrut să se dea o lecție: mergem în inima fiefului lui Antonescu și acolo vom face cele mai diabolice atrocități legate de acest experiment.

O altă cauză aș putea să o leg și de faptul că familia Brătianu era originară tot din Pitești. Casele familiei Brătianu sunt foarte aproape de închisoare, la fel cum era și casa lui Antonescu. La fel și Ion Mihalache, cel care a întemeiat Partidul Țărănesc și care a fost un luptător acerb împotriva comunismului, era tot din Pitești.

Spun unii că ar fi fost aleasă această închisoare deoarece era o închisoare mai modernă, poate cea mai modernă la vremea aceea, o închisoare făcută de Armand Călinescu. Eu cred mai puțin în această idee. Cred că au vrut să dea o lecție într-un teritoriu al luptei anticomuniste vechi și foarte puternice. Atunci încă nu se manifestaseră foarte violent luptătorii din munți, dar începuseră încă din 1945.

Lucia Hossu-Longin:

Închisoarea din Pitești, în vremea ei de glorie, era o clădire sinistă. Deși situată în afara orașului, ascunsă parcă de pri-

virile oamenilor, începând cu noiembrie 1949, de aici se aud urlate neomeneste, care vor culmina cu altele la fel de stranii de Sfântul Nicolae, în nopțile sfinte de Crăciun, glasuri din bolgie pe care nimeni nu și le putea explica.

Eugen Țurcanu a ajuns la Pitești în 22 aprilie 1949. Declara-se, lăsând să se întrevadă infernul pe care îl va declanșa: „Bandiții trebuie să-și ia pedeapsa și să se lepede de trecutul lor prin autodemascare.” Piteștiul, în viziunea lui Virgil Ierunca, va deveni o insulă a ororilor absolute.

Disperarea era atât de mare, încât cred că dacă ar fi avut posibilitatea, majoritatea s-ar fi sinucis.

Ing. Constantin Barbă:

Erau așa de bătuți și striviți băieții, încât urinau numai sânge. Fiind iarnă și frig afară și întrucât ușile erau închise de la orele 21 până de dimineață, neavând voie să folosești toaleta, tina se vărsa pe fereastră. Din cauza frigului, încetul cu încetul, s-a făcut un sloi de gheață roșu cam de înălțimea unui om.

Detinuților li se striveau organele astfel încât după o anumită perioadă să moară. Aceasta a fost intenția reducerii. Dacă ar putea să dispară toți, dar să nu moară toți în închisoare, să moară pe traseu. Cum spunea Țurcanu, „noi, bandiții, n-avem voie să ieșim afară decât reeducați”, adică informatori reduși total din punct de vedere al gândirii, niște mașini care să facă numai ceea ce li se spune.

Eu personal am asistat în perioada cât am fost aici, la uciderea a cinci deținuți: Bălănișcu, Bogdanovici, Niță Cornel și alți doi care în fața mea s-au aruncat pe golul scării, Șer-

30 ban Gheorghe și Vătășoiu. Disperarea era atât de mare, încât cred că dacă ar fi avut posibilitatea, majoritatea s-ar fi sinucis. Am încercat și eu, în momentul în care mi-am dat seama că din închisoare nu se poate ieși decât mort sau omorât de ei. Atunci mi-am tăiat arterele de la mâna stângă, fapt care mi-a adus salvarea din punct de vedere moral, pentru că nu am mai fost folosit ca torționar, ca bățauș. În fiecare seară îi mulțumesc lui Dumnezeu că am supraviețuit și că am reușit să trec prin închisoare fără să fiu întinat.

Dacă v-aș povesti de felul cum erau terorizați, de felul cum erau maltratați, schingiuiți acești oameni, nu ați crede. Vă dau un exemplu: Bogdanovici era așezat în genunchi, cu capul în față, și Țurcanu îl lovea din lateral cu bocancul în maxilar. Întâi din partea dreaptă și apoi din stânga. În momentul în care a murit, Bogdanovici nu mai avea niciun dinte în gură, iar din punct de vedere al sănătății era complet nebun.

Istoricul Mircea Stănescu:

La momentul 1949-1951, când are loc această demascare-reeducare, șefii erau următorii: în primul rând membrii Secretariatul Comitetului Central (Ana Pauker, Gheorghiu-Dej, Iosif Chișinevschi, Vasile Luca, Teohari Georgescu), apoi este vorba de șeful Securității, Gheorghe Pintilie, și adjuncții săi, cel mai important fiind Nicolschi, care răspundea din partea Securității de deținuții politici. Apoi a fost o linie a Interneilor, Marin Jianu, apoi este vorba de conducerea Securității. În speță, structura care se ocupa de demascări și reeducare în închisori a fost o structură a Securității numită Direcția a III-a (Contraspionaj, Închisori și Miliție).

În cadrul structurii Direcției a III-a, exista o subunitate destinată să se ocupe în mod efectiv cu demascările și reeducarea în unitățile de detenție (închisori la început și apoi lagăre, când a început Canalul și când alte unități de muncă au fost deschise). Această subunitate se numea la început Biroul Operativ (1949-1950). Din anul 1950, s-a numit Serviciul

Operativ și Serviciul Inspecții, care avea o structură centrală. Apoi erau șefii birourilor, care erau corespondentul acestui serviciu în teritoriu, în unitățile de detenție. Începând cu 1949, toate unitățile de detenție au fost prevăzute cu ofițeri politici, ofițeri de Securitate, a căror sarcină era – pe lângă studierea stării de spirit a deținuților și extragerea de informații – și reeducarea. Toate unitățile de detenție în care s-au desfășurat demascări au avut drept controlori acești ofițeri de Securitate.

Urmau apoi informatorii și rezidenții – cei mai calificați informatori ai ofițerilor de inspecții. Unul dintre ei a fost Țurcanu.

Am prezentat această linie de comandă pentru a vedea exact unde se situa Țurcanu și care a fost rolul lui, deoarece au apărut tot felul de clișee în presă care-i prezentau pe Bogdanovici și Țurcanu drept conducătorii demascărilor și reeducărilor din închisoare. Aceasta este o imagine care a fost creată ulterior de Securitate ca să arunce responsabilitățile pe umerii deținuților, ceea ce se va vedea foarte clar în procesele organizate începând cu 1954, cu victimele și țapii ispășitori din închisori. Ei nu erau liderii, erau niște executanți privilegiați.